

Viorel ROBU

Competențe sociale și personalitate

Viorel ROBU

**Competențe sociale și
personalitate**

Lumen

Iași,
2011

VIOREL ROBU
COMPETENȚE SOCIALE ȘI PERSONALITATE

Editura Lumen
Iași, Tepeș Vodă, nr. 2

edituralumen@gmail.com
grafica.redactia.lumen@gmail.com
prlumen@gmail.com
www.edituralumen.ro
www.librariavirtuala.com

Consilier Editorial: Dr. Antonio SANDU
Redactor: Simona PONEA (căs. UȘURELU)
Design copertă: Cristian UȘURELU

Colecția: Științe Sociale

Reproducerea oricărei părți din prezentul volum, prin fotocopiere, scanare, multiplicare neautorizată indiferent de mediul de transmitere este interzisă, fără acordul Editurii Lumen.

Tiraj apărut cu sprijinul ANCS în 500 de exemplare

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ROBU, VIOREL
Competențe sociale și personalitate / Viorel
Robu. – Iași : Lumen, 2011
ISBN 978-973-166-297-8

316

Viorel ROBU

Competențe sociale și personalitate

Lumen

Iași,
2011

**Pagin 1 sat
goal inten ionat**

Cuprins

Prefață	9
Introducere.....	15
1. Competențele sociale	21
1.1. Conceptul de competență socială.....	21
1.2. Componentele competenței sociale.....	26
1.2.1. Asertivitatea	28
1.2.2. Gratificația și sprijinul.....	31
1.2.3. Comunicarea nonverbală.....	32
1.2.4. Comunicarea verbală.....	35
1.2.5. Empatia, cooperarea și atenția acordată celorlalți.....	37
1.2.6. Prezentarea de sine.....	41
1.2.7. Cunoașterea și rezolvarea problemelor.....	42
1.3. Caracteristici ale competențelor sociale	43
1.4. Educarea și antrenamentul competențelor sociale	50
2. Personalitatea – perspective de abordare	53
și modele teoretice	53
2.1. Accepțiuni ale conceptului de personalitate.....	53
2.2. Curente în abordarea personalității.....	56
2.2.1. Abordarea monistă vs. abordarea pluralistă.....	56
2.2.2. Abordarea nomotetică vs. abordarea idiografică.....	57
2.3. Contribuția reprezentanților școlii umaniste	60
2.3.1. G. W. Allport și teoria trăsăturilor.....	62
2.3.2. Contribuția lui A. H. Maslow.....	64
2.3.3. Viziunea lui C. R. Rogers.....	68

2.4. Perspectiva psihometrică asupra personalității.....	71
2.4.1. Modelul lui H. J. Eysenck.....	72
2.4.2. Modelul propus de R. B. Cattell.....	74
2.4.3. Modelul Big Five.....	75
3. Competențe sociale și trăsături de personalitate în rândul studenților la specializarea Psihologie.....	83
3.1. Motivația cercetării	83
3.2. Scopul cercetării	85
3.3. Ipoteze	86
3.4. Metodologie.....	87
3.4.1. Lotul de studenți care au participat la cercetare	87
3.4.2. Instrumentele utilizate pentru colectarea datelor	88
Chestionarul pentru evaluarea competențelor sociale.....	89
Chestionarul pentru evaluarea celor cinci factori de personalitate	91
3.5. Rezultate și interpretare	100
3.5.1. Competențele sociale.....	100
3.5.2. Factorii/trăsăturile de personalitate	112
3.5.3. Relațiile între competențele sociale și trăsăturile de personalitate	117
Analiza de regresie	126
4. Implicații teoretice și practice ale cercetării pe care am realizat-o	133
Bibliografie.....	145

ANEXA 1 – Chestionarul pentru evaluarea competențelor sociale (CCS) (selecție a itemilor) ... 149

ANEXA 2 – Chestionarul pentru evaluarea celor cinci factori de personalitate (BFQ) (instrucțiuni de completare) 151

ANEXA 3 – Etalon Chestionarul pentru evaluarea competențelor sociale * 153

Pagin 1 sat goal inten ionat

Prefață

Domeniul personalității oferă variate arii de cercetare, cele mai multe de actualitate, întrucât ne aflăm în fața unui concept complex, care are multiple implicații în planurile: biologic, psihologic, social, economic, cultural și politic.

Caracteristicile societății post-moderne (o societate a informației, cunoașterii și schimbării) operează deschideri către arii de cercetare neexplorate încă și care solicită căutarea, crearea și dezvoltarea unor oportunități pentru practica intervenției sociale. Din această perspectivă, tematica abordată în lucrarea *Competențe sociale și personalitate* elaborată de domnul dr. Viorel Robu reprezintă o provocare pentru toți specialiștii implicați în activitatea de formare academică și profesională, precum și pentru practicienii din domeniul intervenției sociale.

Leona Tyler, o cunoscută și apreciată autoare în domeniul psihologiei diferențiale, argumenta necesitatea și implicațiile cunoașterii și dezvoltării competențelor sociale ale individului uman, în raport cu funcționarea și evoluția societății. În una dintre cele mai cunoscute cărți ale sale (*Individuality: Human Possibilities and Personal Choice in the Psychological Development of Men and Women*), autoarea nota: „Cu cât oamenii vor avea mai multe competențe, cu atât va fi mai bine pentru fiecare dintre noi și este esențial pentru funcționarea unei societăți complexe ca indivizii să-și dezvolte repertoriul diferite de competențe.” (p. 105).

Ritmul trepidant al dezvoltării tehnologice, evoluțiile de pe piața muncii, schimbările din domeniul vieții sociale și culturale solicită individului uman comportamente performante în toate domeniile și la toate

nivelurile caracteristice organizării societății contemporane. În acest sens, studiile de psihologie a personalității ajută la conturarea soluției la întrebarea: Cine și cum trebuie să stimuleze identificarea și dezvoltarea resurselor individului uman, care să-l ajute să ajungă la comportamente de excelență, prin care să contribuie la succesul societății? Studiul propus de domnul Viorel Robu se înscrie cu certitudine în această direcție.

Lucrarea elaborată de tânărul cadru didactic universitar și cercetător Viorel Robu își propune să ne dezvăluie, într-o expunere concisă și ușor de parcurs, sinoptica relațiilor dintre competențele sociale – interpretate ca un set de abilități și deprinderi care facilitează relațiile interpersonale și obținerea stării de bine în domeniul vieții sociale – și trăsăturile de personalitate, care se constituie în determinanți ai funcționării cotidiene a individului uman.

În primul capitol, autorul ne orientează spre o imagine integrată asupra domeniului competențelor sociale, prin expunerea pertinentă a unor delimitări conceptuale, a semnificațiilor pe care termenul de *competență socială* le are în psihologia dezvoltării, psihologia personalității și psihologia socială, a caracteristicilor prin care pot fi descrise competențele sociale, precum și a efectelor pe care le au în diferite planuri ale funcționării cotidiene a individului uman. Un spațiu considerabil din economia capitolului este alocat prezentării generale a modelului competențelor sociale propus de psihologul englez M. Argyle – un nume de referință în literatura domeniului, precum și descrierii mai aprofundate a fiecăreia dintre competențe: asertivitatea, comunicarea verbală și non-verbală, empatia și atenția acordată celorlalți, orientarea către gratificarea și sprijinirea semenilor, prezentarea de sine, identificarea și rezolvarea problemelor. Valorificând resurse bibliografice

axate pe rezultate științifice în domeniu, autorul trece în revistă câteva principii, respectiv programe și metode privitoare la identificarea și antrenamentul competențelor sociale.

În cel de-al doilea capitol, intitulat *Personalitatea – perspective de abordare și modele teoretice*, domnul Viorel Robu conturează o imagine sinergică asupra vastului domeniu al personalității individului uman – unul dintre conceptele cu cea mai veche istorie în științele comportamentale. Autorul își menține stilul redacțional concis trecând în revistă cele mai importante contribuții în domeniul conceptualizării personalității: de la curente clasice care s-au preocupat de explicarea mecanismelor personalității și descrierea modului în care este organizată și structurată la contribuția reprezentanților școlii de psihologie umanistă (G. W. Allport, A. H. Maslow, C. R. Rogers) – în acest sens, autorul insistând pe elemente referitoare la activarea și dezvoltarea personalității, respectiv la modelele teoretico-metodologice propuse de reprezentanții școlii psihometrice, care au contribuit la perfecționarea unor instrumente de cunoaștere a structurii și organizării ierarhice a personalității.

În structura lucrării, autorul îmbină, într-o organizare și expunere logică, trei perspective ale cercetării care constituie fundamentul teoretic și empiric: 1) o perspectivă sintetizatoare – prin sublinierea rolului pe care competențele sociale îl joacă în funcționarea individului uman și în adaptarea acestuia la sarcinile vieții cotidiene; 2) o imagine structurată asupra personalității – cuprinzând principalele curente și contribuții care s-au impus în peste un secol de psihologie științifică; 3) o perspectivă empirică – prin cercetarea personală având ca scop identificarea măsurii în care diversele competențe sociale se asociază cu

factorii de personalitate implicați în obținerea performanței individuale.

În cel de-al treilea capitol – de factură aplicată, autorul prezintă câteva nume de referință pentru psihologia românească, care au avut contribuții semnificative în conturarea rolului pe care competențele sociale îl au în procesul de adaptare a individului uman. Autorul decelează și reține pentru investigația sa empirică o serie de dimensiuni relevante în raport cu descrierea organizării personalității și cu explicarea modului în care aceasta contribuie la obținerea succesului în domeniul vieții sociale și într-o anumită ramură profesională. Din punct de vedere conceptual și metodologic, sunt valorificate resursele oferite de modelul *Big Five* – una dintre construcțiile teoretice de succes din aria tematică care se preocupă de descrierea structurii și organizării personalității individului uman.

Cercetarea de natură corelațională, realizată pe un lot de studenți la specializarea *Psihologie*, evidențiază abilitatea domnului Viorel Robu de a proiecta și derula un studiu științific în domeniul psihologiei aplicate, precum și abilitatea de a prezenta și analiza critic date empirice. Autorul este interesat, în mod constant, de a evidenția semnificațiile psihologice ale datelor statistice pe care le expune într-un stil accesibil atât specialiștilor din domeniu, cât și începătorilor (studenți și psihologi debutanți). În acest sens, domnul Viorel Robu își propune să evidențieze modul în care relațiile empirice, pe care le-a descoperit în studiul său, pot fi valorificate de către practicieni (formatori, consilieri, psihologi educaționali, specialiști în resurse umane), în cadrul programelor de antrenare a competențelor sociale.

Lucrarea este redactată într-un stil general care denotă competența autorului – atât cea legată de realizarea

unei documentări teoretice, cât și cea referitoare la proiectarea, realizarea și interpretarea rezultatelor unei cercetări de teren. Autorul rafinează prelucrările și interpretările statistice completându-le, într-un mod susținut, cu o serie de considerații pe marginea semnificațiilor psihologice ale rezultatelor și a modului în care acestea pot fi valorificate în psihologia aplicată.

Lucrarea elaborată de domnul dr. Viorel Robu este de o reală utilitate cercetătorilor, cadrelor didactice, practicienilor în domeniul serviciilor de asistență psihologică sau socială, formatorilor, managerilor (din departamentele de resurse umane de PR), studenților și tuturor specialiștilor interesați de transformarea în performanță a potențialului pe care individul uman îl posedă.

Prof. univ. dr. Mariana Caluschi,
Decanul Facultății de Psihologie și Științele Educației,
Universitatea “Petre Andrei” din Iași,
10 iulie 2011

Pagin 1 sat goal inten ionat

Introducere

În literatura de specialitate autohtonă, se poate constata absența cercetărilor care să vizeze relațiile dintre conceptul de *competență socială* – impus în psihologia socială de psihologul englez M. Argyle – și factorii de personalitate care, alături de situațiile de viață, sunt luați în considerare, în explicarea comportamentelor cotidiene ale individului uman. Totuși, competențele sociale s-au situat în atenția unor cercetători (cadre didactice universitare), dintre care îi amintim pe: M. Caluschi, S. Chelcea, S. Marcus, M. Constantinescu. Prezenta lucrare își propune să suplinească absența pe care am semnalat-o.

Pe lângă competențele profesionale, care reprezintă un imperativ pentru progresul societății postmoderne, se formulează cerința ca fiecare tânăr să fie pregătit, în așa fel încât să poată interveni competent în soluționarea promptă a diverselor probleme pe care le ridică realitatea socio-economică și culturală și să ajungă la performanță socială (Caluschi, 2001). Așadar, astăzi (mai mult ca oricând), succesul individului uman trebuie să se sprijine pe însușirea și dezvoltarea competențelor sociale.

Continuarea acestui volum o puteți lectura achiziționând volumul de pe
www.editorialumen.ro
www.lumenpublishing.com
sau din librăriile noastre partenere.

EDITAT CU SPRIJINUL
AUTORITĂȚII NAȚIONALE
PENTRU CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ

Conținutul acestui volum nu
reprezintă în mod necesar
punctul de vedere al Editurii
Lumen sau al finanțatorilor

media **LUMEN**
www.EdituraLumen.ro

Preț: 1 Ron + TVA